

Jørund Straand/4.april 2017:

2016: forskningssamarbeid mellom allmenntmedisin og andre Helsam-avdelinger

Avdeling for allmenntmedisin hadde i 2016 i alt 23 forskningsprosjekt der vi samarbeider med andre avdelinger ved Helsam. Dette utgjør rundt 15% av vår samlede prosjektportefølje. Når det gjelder fordeling mellom de ulike HELSAM-avdelingene er det slik at vi har samarbeid med Samfunnsmedisin (7 prosjekt), Helsefag (6 prosjekt), HELED (5 prosjekt), Sykepleievitenskap (4 prosjekt) og SME (1 prosjekt). Et av prosjektene innebar samarbeid med tre avdelinger, de øvrige mellom to.

I oversikten under er prosjektene listet opp etter prosjekttype:

1. EU prosjekt
2. Postdoktor prosjekt
3. ph.d prosjekt
4. Forsker prosjekt
5. AFU-prosjekt (AFU = allmenntmedisinsk forskningsutvalg i Legeforeningen)

Samarbeidspartner tilknyttet annen avdeling ved Helsam enn Avdeling for allmenntmedisin er markert med **gult**.

1. EU prosjekt

(EU) EuroDHYAN: Innovative Prevention Strategies for type 2 Diabetes in South Asians Living in Europe (InPreSD-SA).

Eu-partnere 1) Universitet i Amsterdam, ved AMC (Academic Medical Centre) –
Prosjektkoordinator; 2) Universitet i Edinburgh; 3) Universitet i Glasgow
4) **UiO, Helsam, Avdeling for allmenntmedisin, v/ Anne Karen Jenum**
5) NAKMI- Oslo v/ Bernadette Kumar

Andre samarbeidspartnere i Norge for å løse oppgavene i WP 4.2:

Forsker Idunn Brekke (HIOA) (frikjøp)
Forsker Ibrahim Mdala, Avdeling for allmenntmedisin, UiO (frikjøp)
Postdoc Marte Karoline Kjøllesdal (UiO, Helsam, Avdeling for samfunnsmedisin)
Forsker/Postdoc Eivind Andersen (Norges Idrettshøgskole, seksjon for coaching og psykologi); Direktør Bernadette Kumar (NAKMI); Forsker Samera Azeem Qureshi (NAKMI)

Dette er et stort EU-finansiert prosjekt med partnere fra tre land. Partnerne i Norge har ansvar for en arbeidspakke (WP4) og har fått midler tilsvarende 18 månedsverk for dette arbeidet. Anne Karen Jenum har ansvar for en av leveransene i denne (WP4.2) basert på 9 månedsverk.

Personer med bakgrunn fra Sør-Asia har en svært høy risiko for å utvikle type 2 diabetes. Ett hovedmål med prosjektet å samle og bearbeide informasjon og erfaringer fra europeiske kliniske studier som ble satt opp for å forebygge type 2 diabetes hos sør-asiater ved hjelp av kost og fysisk aktivitet. Arbeidet skal munne ut i nye konkrete forskningsbaserte tiltak for å bremse diabetesepidemien hos disse. WP 4.2 omfatter en metaanalyse av fire kliniske studier gjennomført av partnerne fra Skottland (PODOSA), Nederland (DHIAAN) samt Norge (Innvadia og FAM studien (Fysisk aktivitet og minoritetshelse)) og skal lede til minst en publikasjon.

(EU prosjekt) Research training Network in General Practice

Forskere ved UiO: Elin O. Rosvold, Jørund Straand, Anne Moen (consortium member)
Samarbeidspartnere: Umeå Universitet, Sverige (søknadsansvarlig), Linkøping Universitet, Sverige, Gøteborg Universitet; Sverige, Københavns Universitet, Danmark, NTNU, Norge, Universitetet på Island, Universitetet i Turku, Finland
Partnere: Oslo kommune, Norge, Västerbottens landsting, Sverige, Karolinska Institutet, Sverige, Universitäts klinikum Freiburg, Tyskland, University of York, GB, Abomics Oy, Finland, Center for Clinical Informatics, Finland
Søknad innsendt januar 2017: Horizon2020: Marie Skłodowska-Curie Innovative Training Networks
Finansiering: EU (ikke avklart)

Prosjektet er initiert av de allmenmedisinske forskerskolene i Norge og Sverige i samarbeid med allmenmedisinske miljøer og de øvrige skandinaviske landene. Formålet er å finansiere inntil 15 europeiske PhD prosjekter. Fokuset er multimorbiditet knyttet til tre forskningstemaer: 1) etiologi 2) klinisk håndtering og 3) organisering av helsetjenestene for pasienter med multimorbiditet. Våre delprosjekter ved UiO er knyttet til klinisk håndtering av polyfarmasi på sykehjem og i eldreomsorgen, samarbeid mellom helsepersonell og multimorbide pasienter og deres pårørende, og opplæring av medisinstudenter og andre helsefagstudenter i å arbeide med pasienter med mange sykdommer. Målet er å få 2 PhD-studenter ved UiO. Nasjonal forskerskole i allmenmedisin vil tilby kurs knyttet til prosjektet.

2. Postdoktor prosjekt

(Postdok) Intravenøs behandling ved infeksjoner hos sykehjemspasienter i Vestfold (3IV)

Postdoktorstipendiat Maria Romøren
Samarbeidspartnere Morten Lindbæk og Svein Gjelstad (Avd. for allmenmedisin)
Reidun Førde og Reidar Pedersen, SME, Helsam
Finansiering HSØ, AFE

Intravenøsprosjektets hovedmål er å evaluere om sykehjemsbeboere som trenger intravenøs væske eller antibiotika kan behandles like godt eller bedre på sykehjemmet som på sykehus. Intervensjonen, et strukturert opplæringsprogram i intravenøs behandling av dehydrering og infeksjoner i sykehjem, ble gjennomført ved 30 av 34 sykehjem i Vestfold fylke fra november 2009-desember 2011. Vi ser blant annet på om opplæringen kan føre til redusert antall innleggelses og liggedøgn i sykehus blant sykehjemsbeboere og om behandling med intravenøs væske eller antibiotika lokalt kan gi et like godt eller bedre pasientforløp. Vi har også en stor studie på etiske aspekter ved livsforlengende behandling basert på fokusgruppeintervjuer med sykehjems- og sykehusleger.

(Postdok) MUST - artrose i Ullensaker

Postdok-stipendiat *Karin Magnusson*
Veiledere *Kåre Birger Hagen (H), Ida Haugen*
Samarbeidspartnere *Bård Natvig, Nina Østerås, May Arna Risberg, Tore Kristian Kvien (M)*
Finansiering *HSØ, Midler fra Helse Sør Øst sin forskningsgruppe for artrose + delfinansiering gjennom Diakonhjemmet sykehus.*

Epidemiologisk langtidsoppfølging samt omfattende personlig klinisk undersøkelse hos deltagere som oppgir at de har artrose i hånd, hofta eller kne. Utforsker risikofaktorer for artrose, med særlig vekt på avanserte statistiske metoder som viser "joint effects" (synergier) mellom ulike risikofaktorer som overvekt, fysisk inaktivitet, smerter og søvnproblemer. Karin Magnussen disputerte til ph.d graden i mars 2015. To nye artikler er publisert i 2016.

3. ph.d prosjekt

(ph.d) Kan kvaliteten på forskrivning av vanedannende legemidler til eldre i allmennpraksis forbedres? Kollegabasert terapiveiledning (KTV) i allmennpraksis.

Stipendiat: *Anne C Sundseth*
Veiledere: *Elin O Rosvold (H), Jan C. Frich, HELED (M), Jørund Straand (M)*
Medarbeider: *Svein Gjelstad*
Finansiering: *AMFF*

Prosjektet er lagt opp som ph.d prosjekt, men kandidaten er ikke oppmeldt i ph.d programmet. Formålet er å kartlegge allmennlegers forskrivningspraksis av vanedannende legemidler til eldre pasienter, samt se på KTV-metodens effekter på kortere og på lengre sikt for å redusere forskrivning av vanedannende legemidler til eldre pasienter i allmennpraksis. Første artikkel er innsendt for publisering (des. 2016).

(ph.d) Kan tradisjonelle risikofaktorer forklare økt risiko for kardiovaskulær sykdom hos sørasiater vs. europere i Norge og i New Zealand? En prospektiv kohort-studie.

Stipendiat: *Kjersti Stormark Rabanal*
Hovedveileder: *Haakon Meyer, Avd. for samfunnsmedisin, Helsam, UiO/FHI*
Medarbeidere: *Grethe S Tell og Jannicke Iglund (UiB), Anne Karen Jenum (UiO), Romana Pylypchuk, Suneela Mehta og Rod Jackson (Uviv. Auckland, NZ), Bernadette Kumar (NAKMI), Randi M Selmer (FHI)*
Finansiering: *Extrastiftelsen (Rådet for hjerte- karsykdommer)*

Samarbeid mellom Norge og New Zealand der norske data kommer fra HUBRO, MORO og Det norske infarktregisteret.

(ph.d) Can simple dietary advice improve maternal and child health? A study from rural Malawi.

Ph.d kandidat: Kathrine G Hjertholm (IMB)
Veiledere: Per O Iversen (Hovedveil.,IMB), Gerd Holmboe Ottesen (M) (Avd. samfunnsmed)
Prosjektleder: Penjani Kanudoni (Malawi)
Medarbeidere: Ibrahimu Mdala (Norge), Alister Munthali og Kenneth Maleta (Malawi), Zumin Shi (Australia) og Elaine Ferguson (London)
Finansiering: NFR

Kartlegging av gravide kvinners matinntak i Malawi med sikte på å utvikle og implementere bedre kostholdsrad. En artikkel innsendt for publisering og en annen er under utarbeidelse.

(ph.d) Nakkesmerter i kiropraktor-praksis 1

Stipendiater: Pernille Marie Irgens (kiropraktor)
Veileder: Nina Vøllestad og Hilde Stendal Robinson (H), Bård Natvig, Kaia Beck Engebretsen og Alice Kongsted (Odense) (M).
Finansiering: Kiropraktorforeningens forskningsfond

Prosjektet beskriver hvilke pasienter som kommer til kiropraktor med nakkesmerter, hvilken behandling de får og hvordan det går med dem.

Prosjektets hovedforankring er på avdeling for helsefag, Institutt for Helse og samfunn.

(ph.d) Nakkesmerter i kiropraktor-praksis 2

Stipendiater: Birgitte Lawaetz Myrvold (kiropraktor)
Veileder: Nina Vøllestad og Hilde Stendal Robinson (H), Bård Natvig, Kaia Beck Engebretsen og Alice Kongsted (Odense) (M).
Finansiering: Kiropraktorforeningens forskningsfond

Prosjektet beskriver hvilke pasienter som kommer til kiropraktor med nakkesmerter, hvilken behandling de får og hvordan det går med dem.

Prosjektets hovedforankring er på avdeling for helsefag, Institutt for Helse og samfunn.

(ph.d) Legeproduserte tekster. En undersøkelse av språket i legeerklæringer ved uførhet

Stipendiat: Guri Aarseth
Veiledere: Bård Natvig (H), Anne Kveim Lie (M), Eivind Engebretsen (M)
Finansiering: AMFF

Hovedformålet med studien er å studere språket i legeerklæringer ved uførhet gjennom å fremskaffe empirisk kunnskap om hva slags tekster slike erklæringer er. Det kan gi et grunnlag for kvalitetsforbedring av uføre-erklæringer. To artikler publisert/akseptert, artikkel 3 vil bli innsendt for publisering 1.halvår 2017.

(ph.d) What makes successful healthcare improvement?

Ph.d stipendiat: Aleidis Skard Brandrud

Veiledere: Michael Bretthauer (H), Per Hjortdahl (M), Eugene Nelson (M)

Finansiering: HSØ (Ph.d er forankret ved Heled, Helsam)

Formålet med studien er å studere tre ulike tilnærminger for kontinuerlige forbedringer for å forstå hvor representative og nyttige tre tidligere identifiserte suksessfaktorer (entusiasme, evidensbasert kunnskap, system for å implementere endringer) er under forskjellige omstendigheter, og hvilke faktorer som bør erstattes, inkludert eller legges til når man skal utvikle et regionalt system for kontinuerlig kvalitetsforbedring av helsetjenestene.

(ph.d) Rehabilitering av eldre hjemmeboende (CHARM).

Stipendiat: Gro Næss, CHARM, Avd. For sykepleievitenskap

Veiledere: Torgeir Bruun Wyller (OUS, geriatri)(H); Martit Kirkevold (Spl.vitenskap, Helsam) (M)

Medarbeidere: Christina Foss (UiO), Jørund Straand (UiO), Unni Sveen (UiO), Kari Sletnes (Oslo kommune)

Finansiering: NFR (CHARM)

Prosjektet skal utvikle, teste og evaluere en samarbeidsmodell for tidlig diagnose og rehabilitering av eldre hjemmeboende som erfarer subakutt funksjonstap. Dette skal gjøres gjennom å utvikle, teste og evaluere en samarbeidsmodell for tidlig diagnose og rehabilitering av eldre hjemmeboende som erfarer subakutt funksjonstap. Intervensjonen er et samarbeidsprosjekt mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

4. Forskerprosjekt

(Forskerprosjekt) Antibiotic development and resistance – a historic perspective

Forskere Jørund Straand, Christoph Gradmann (Avd for samfunnsmedisin),

Morten Lindbæk, Gunnar Skov Simonsen (UNN/UiT)

Finansiering Ingen ekstern finansiering

Dette er et medisinsk historisk, litteraturbasert prosjekt for å lage en samlet, internasjonal framstilling av historien bak utviklingen av antimikrobielle legemidler og av antibiotikaresistens. Oppdatert framstilling fram til i dag. Resultatet er artikkelen "Antibiotic development and Resistance" som første gang ble publisert i Elseviers International Encyclopedia of Public Health (Ed. Chr Heggougen) i 2008, oppdatert i 2014 til Elseviers Reference Module for Biomedical Sciences. Neste versjon vil bli publisert primo 2017 i andre utgaven av The International Encyclopedia of Public Health på Oxford University Press.

(Forskerprosjekt) Vitamin D-mangel og etnisitet – helseeffekter av vitamin D-tilskudd.

Stipendiat: Kirsten Valebjørg Knutsen

Medarbeidere: Per Lagerløv, Mette Brekke, Håkon Meyer og Ahmed Madar (Avd. for samfunnsmed.)

Finansiering: AMFF, UiO

Det ble påvist en høy forekomst av Vitamin D-mangel hos pasienter med muskelskjelettsmerter, tretthet og hodepine i en multietnisk allmennpraksis. En RCT-studie ble startet i samarbeid med Avd. for Samfunnsmedisin for å se på effekt av vitamin D-tilskudd primært på muskelkraft og sekundært på muskelsmerter, hodepine og andre helseutfall. Kandidaten disputerte i mai 2015. Flere artikler er publisert etter disputasen. Den foreløpig siste studien med utgangspunkt i prosjektets biobank, er sendt inn: om effekt av vitamin D-tilskudd på tyroideafunksjon.

(Forskerprosjekt) SAMBA - samhandling for bedre artrosebehandling på Øvre Romerike

Forsker: Nina Østerås

Samarbeidspartnere Bård Natvig; Jan Harald Røtterud; Kåre Birger Hagen; Lars Meyer-Myklestad

Finansieringskilde/tilsetting NKKR/Diakonhjemmet

Intervensjon med cluster randomisert intervensjon på kommunenivå (stepped wedge design) på ØvreRomerike. Forsøke å implementere anbefalte intervensjoner ved artrose, blant annet gjennom samarbeid med kommunenes Friskvernssentraler. Intervensjon gjennomført, datainnsamlingen nærmer seg slutten.

(Forskerprosjekt) Retningslinjer for håndtering av skuldersmerter i allmennpraksis

Forskere: Niels Gunnar Juel, Bård Natvig

Samarbeidspartnere: Jens Ivar Brox, Kaia Beck Engebretsen, Silje Endresen Reme, Ole Marius Ekeberg, Kjetil Gundro Brurberg.

Finansieringskilder: AFU, Den Norske Lægeforening, Kunnskapssenteret

Utvikling av en kunnskapsbasert retningslinje basert på litteraturstudier av eksisterende retningslinjer pluss supplerende litteratursøk der andre retningslinjer ikke gir svar. Klar for høringsrunde, deretter justering og publisering.

(Forskerprosjekt) Fastlegers erfaringer med og håndtering av hodepine

Prosjektleder Espen Saxhaug Kristoffersen

Finansiering: Universitetet i Oslo, ingen ekstern finansiering

Forskere: Jan Frich, Avdeling for helseledelse og helseøkonomi, UiO, Kashif W. Faiz, Nevroklinikken Ahus, Christofer Lundqvist, Forskningscenteret Ahus

Gjennom en kvantitativ spørreskjemaundersøkelse til rundt 1000 fastleger og deretter påfølgende kvalitativt fokusgruppeintervju til et representativt utvalg av disse fastlegene, ønsker vi å kartlegge fastleger sin kunnskap, erfaringer og holdninger til å behandle hodepine. Dette er kunnskap som ikke tidligere er kartlagt Norge og som kan bidra til å heve kvaliteten på den behandlingen pasientene får. Prosjektet er vurdert av REK, godkjent av personvernombudet for forskning og første utsendelse skjer mars 2017.

(Forskerprosjekt) Systematisk klinisk undersøkelse av eldre. MOOC for ansatte og studenter i primærhelsetjenesten

Forskere: Elin O. Rosvold, Anne Moen, Lene Lunde
Samarbeidspartnere: Vitensenteret, Høyskolen i Sørøst Norge (studiested Drammen), Sykehjemsetaten i Oslo kommune, og Ål kommune.
Finansiering: Norgesuniversitetet

Prosjektet skal utvikle en læringsressurs i form av en MOOC (Massive Open Online Course) som skal fokusere på systematisk klinisk undersøkelse av eldre og tverrfaglig teamarbeid i primærhelsetjenesten. MOOC'en skal gi introduksjon, opplæring og øvelse i klinisk undersøkelse, og i tverrfaglige tema, f.eks. legemiddelavstemming. Vi legger vekt på aktive læringsformer med demonstrasjon, øving og interaktive studieoppgaver, der mulighet for individuell øving og teamtrening vil være basis for felles arbeid/trening på arbeidsplassen eller i studiet. Utvikling og utprøving av MOOC'en skjer i form av et forskningsprosjekt på digitale læringsressurser.

(Forskerprosjekt) Allmennlegers syn på lederrollen og utfordringer knyttet til ledelse I primærhelsetjenesten.

Forskere: Ivan Spehar, Hege Sjøvik, Knut Ivar Karevold, EO Rosvold, Jan C. Frich, HELED

Fokusgruppeintervjuer av fire grupper med leger som deltok på et 5-dagerskurs om ledelse i primærhelsetjenesten.

(Forskerprosjekt) Erfaringer med tilbakemeldinger til medisinstudenter i praksisperiode i allmennpraksis

Forskere: Sarah Frandsen Gran, Anja Brænd, Morten Lindbæk, Jan C Frich
Finansieringskilde: Før: DNLF KSF; Nå: ingen

Prosjektet har belyst erfaringer med et strukturert opplegg for feedback til medisinstudenter i praksisperioden i allmennmedisin på 10. semester ved UiO (StudPEP). Tidligere i prosjektet er det publisert to norskspråklige og to engelskspråklige artikler. I 2016 ble prosjektet foreløpig avsluttet med publikasjonen av en kvalitativ studie av praksisveilederes og medisinstudenters erfaringer med læring og feedback i praksisperioden generelt og med bruk av StudPEP.

5. AFU-prosjekt

(AFU-prosjekt) «Mat som medisin» – prevalens av og intervensjon rettet mot eldre hjemmesykepleiemottakere med ernæringssvikt eller i ernæringsmessig risiko.

Legemiddelgjennomgang.

Forsker: Allmennlege/sykehjemslege Mari Fiske
Veiledere: Jørund Straand og Anne Moen (Avd. sykepleievitenskap)
Finansiering: Allmennt medisinsk Forskningsutvalg (AFU)

Mari Fiske vil teste ut en metode for å identifisere og intervensjon overfor eldre hjemmesykepleiemottakere som er underernærte eller i ernæringsmessig risiko. Første del handler om en screeningundersøkelse ved hjelp av validerte skjema. Dette vil bli gjort i to kommuner, Øvre og Nedre Eiker. Dette vil gi prevalenstall om problemets utbredelse i denne populasjonen. Dessuten vil man identifisere pasienter til delstudie 2: en pragmatisk intervensjon med individuell kostplan overfor inkluderte pasienter i Øvre Eiker (implementert av hjemmesykepleien; motsvarende pasienter i Nedre Eiker vil fungere som kontrollgruppe). Primært utfallsmål er vektendring, sekundære endemål er ADL-funksjoner og håndgrep-styrke. I prosjektet inngår også en legemiddelkartlegging/legemiddelgjennomgang og formålet med denne delstudie 3 er å se på mulige assosiasjoner mellom legemiddelbruk og legemiddelrelaterte problemer og spise-/ernæringsproblemer (legemidler kan gi munntørrehet, kvalme, endret smaksans mv.).

Så langt har tiden gått med på å utvikle og planlegge prosjektet. Det vil bli søkt om AMFF-stipend mars 2017 med sikte på at dette skal bli et ph.d-prosjekt.

(AFU-prosjekt) Trygg på skulder

AFU-stipendiat: Stein Jarle Pedersen
Veiledere: Niels Gunnar Juel (univ. lektor/overl. fys.med UUS og Bård Natvig.
Samarbeidspartnere: Jens Ivar Brox, Kaia Beck Engebretsen, Silje Endresen Reme, Ole Marius Ekeberg og Kjetil Gundro Brurberg .
Finansiering: AFU, Den Norske Lægeforening, Kunnskapssenteret

Prosjektet tar sikte på å teste ut effekten av en enkel algoritme for undersøkelse av pasienter med skuldersmerter og kommunikasjon av undersøkelsesfunn og tiltak ved skuldersmerter, med intervensjon på legesenternivå etter en stepped wedge cluster randomisert studie.

(AFU-prosjekt) Tinnitus i allmennpraksis; livskvalitet og arbeidsuførhet og en mulig behandlingsmodell for fastlegen.

AFU-stipendiat: *Inngunn Leeber*

Veiledere: *Anthony Wagstaff* og *Erik Werner*

Med utgangspunkt blant luftpersonell (flygere/helikopterpersonell), er formålet med prosjektet å undersøke årsaker til tinnitus og nytten av kognitiv terapi i behandlingen av tinnitus.

***